

Strokovni odmevi na spremembe v šolstvu

Izvedbeni model, ki ga je za OŠ Bršljin pripravilo Ministrstvo za šolstvo in šport, je v nasprotju s stroko in zakonom

Ministrstvo za šolstvo in šport je na svoji spletni strani objavilo Predlog izvedbenega modela vzgojno-izobraževalnega dela OŠ Bršljin. V tem besedilu ministrstvo med drugim zapiše: »Model temelji na ohranjanju obstoječih oddelkov. Oblikujejo pa se učne skupine pri predmetih, kjer je jezikovno znanje nujno za uspešno napredovanje. Pri predmetih, kot so na primer: šport, glasba, državljanska vzgoja in etika /.../, bodo vsi učenci skupaj v matičnem oddelku. Organizacija pouka je fleksibilna.«

Čeprav naj bi obstoječi model ohranjal dosedanje oddelke, zgornjega zapisa in tudi siceršnjih izjav šolskih oblasti ni mogoče razumeti drugače, kot da pri nekaterih predmetih (ministrstvo jih opredeli kot tiste, pri katerih je jezikovno znanje nujno za napredovanje!?) ločuje učence glede na jezikovno znanje in jih izloča iz matičnega oddelka.

Če je tako, moramo zaradi varstva pravic vseh otrok in enakih izobraževalnih možnosti sedanjih in naslednjih generacij učencev povedati, da je t. i. izvedbeni model vzgojno-izobraževalnega dela, ki ga je pripravila šolska oblast za Osnovno šolo Bršljin, v nasprotju z obstoječim Zakonom o osnovni šoli. V nasprotju z zakonom bi bilo tudi, če bi po tem modelu delili učence samo po razlikah v jezikovnem ali drugem znanju. Znanje je v tem primeru izgovor za oblikovanje ločenih učnih skupin, za izredno zgodnjo delno zunanjo diferenciacijo, kar v primeru Osnovne šole Bršljin vodi v segregiranje romskih učencev, nasploh pa v segregiranje učencev, ki prihajajo iz socialno manj spodbudnega okolja.

Ne minister, ne javni zavod, ne ravnatelj z ministrovim soglasjem ali celo po njegovem navodilu ne morejo oblikovati učnih skupin v nasprotju s 40. členom Zakona o osnovni šoli.

Ta jasno določa, da v prvih treh razredih lahko poteka le notranja diferenciacija, da torej pouk poteka samo znotraj oddelka, da je od četrtega do osmega razreda mogoče ločiti otroke glede na zmožnosti oz. znanje v skupine pri matematiki, slovenščini in tujem jeziku, a le za 25 odstotkov ur. Samo v osmem in devetem razredu poteka pri teh predmetih ločevanje glede na znanje v celotnem obsegu ur. Ta člen poleg dovoljenih oblik s svojo dikcijo (ker pri naštevanju oblik

ne uporablja besed zlasti, na primer, denimo ..., ampak našteva oblike izčrpno in dokončno) določi, da drugi načini diferenciranja niso dovoljeni.

To, da v 37. členu Zakona o osnovni šoli piše: »Učenci enega ali več razredov ali oddelkov so pri vzgojno-izobraževalnem delu lahko razporejeni v učne skupine, standarde in normative za oblikovanje oddelkov in učnih skupin določi minister«, namreč ne pomeni, da je oblikovanje oddelkov in učnih skupin dovoljeno *v nasprotju* s 40. členom zakona ali drugimi zakonskimi določbami.

Minister nima pristojnosti, da bi uvedel poskus (kot ga opredeljujeta Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja in Pravilnik o posodabljanju vzgojno-izobraževalnega dela), ki bi se začel izvajati celo sredi šolskega leta, mimo Strokovnega sveta za splošno izobraževanje, in preverjati nekaj, kar zakon izrecno prepoveduje.

Ministrstvo morda zato navaja, da bo poskusno izvajanje modela potekalo v skladu z določili 3. alineje 1. člena Pravilnika o posodabljanju vzgojno-izobraževalnega dela, vendar to ni mogoče. Najprej zato, ker bi moral biti v tem primeru celotni postopek za izbor novosti, z obvestilom o izboru vred, končan najpozneje tri mesece pred začetkom šolskega leta, v katerem se začne uvajati, kar seveda ni bilo storjeno. Predvsem pa bi bilo tako sklicevanje na pravilnik mogoče le, če bi bil izvedeni model za OŠ Bršljin novost, »ki s sistemskega vidika ne posega v javnoveljavni program oziroma pravice udeležencev izobraževanja«. V tem primeru pa ni tako. Model je v nasprotju z zakonom, torej s sistemsko ureditvijo, prav tako pa posega v pravice učencev, ki jih pri nekaterih predmetih ločuje glede na jezikovno znanje in jih izloča iz matičnega oddelka.

Ministrstvo kot pravno podlago za oblikovanje učnih skupin pri nekaterih predmetih izpostavi tudi 26. člen Pravilnika o pravicah in dolžnostih učencev. Ta člen dopušča občasno organiziranje pouka v posebej oblikovanih skupinah učencev, vendar z namenom, da se učencem zagotovi *varnost* oziroma *nemoten pouk*. Jasno pa izpostavi, da taka organizacija pouka ne sme biti trajna. Zagotoviti mora le razmere, v katerih se bo nadaljevalo delo učencev v skupnem oddelku.

Naj še enkrat izpostavimo: sprejetje in sistemska postavitve izvedbenega modela oblikovanja učnih skupin, ki bi kakor koli trajno ločeval učence pri predmetih, »kjer je jezikovno znanje nujno za uspešno napredovanje« (pri katerih pa ni?) oz. pri katerih ima skupina učencev v oddelku »hujše učne težave«, bi pomenil možnost, da na vseh šolah v Sloveniji že od prvega razreda učence ločujemo v homogenizirane skupine, kar je stroka praktično konsenzualno označila za nedopustno. Takšno ločevanje učencev od prvega razreda naprej ni le v nasprotju z načeli pravne države – najprej je v nasprotju z rešitvami, ki jih podpira stroka. Ta je bila povsem enotna, da takšno zgodnje ločevanje učencev prinaša več škode kot koristi in da trajnejše zgodnje ločevanje učencev, četudi na podlagi različnega znanja, vodi v socialno izključevanje.

Verjamemo, da je uspešna integracija romskih učencev ter kakovosten pouk za vse učence cilj, ki ga je mogoče doseči v okviru obstoječih zakonskih in strokovnih rešitev, zato Ministrstvo za šolstvo in šport pozivamo, naj poišče rešitve v skladu s temi strokovnimi in pravnimi normami.

- Red. prof. dr. Ludvik Horvat, Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, univerzitetni učitelj
- Izr. prof. dr. Marko Stabej, Oddelek za slovenistiko, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
- Zasl. red. prof. dr. France Strmčnik, Oddelek za pedagogiko in andragogiko, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani,
- Razv. razis. sod. dr. Tatjana Vonta, Pedagoški inštitut, Ljubljana
- Red. prof. dr. Ljubica Marjanovič Umek, Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
- Red. prof. dr. Klas Brenk, Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
- Red. prof. dr. Boris Kožuh, Oddelek za pedagogiko in andragogiko, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
- Izr. prof. dr. Robi Kroflič, Oddelek za pedagogiko in andragogiko, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
- Dr. Tatjana Devjak, Oddelek za temeljni pedagoški študij, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani
- Znanst. svet. dr. Zdenko Kodelja, Pedagoški inštitut, Ljubljana
- Asist. dr. Andreja Hočevar, Oddelek za pedagogiko in andragogiko, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
- Izr. prof. dr. Janko Muršak, Oddelek za pedagogiko in andragogiko, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
- As. dr. Urška Fekonja, Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
- Red. prof. dr. Valentin Bucik, Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
- Izr. prof. dr. Martin Kramar, Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru
- Izr. prof. dr. Mojca Kovač Šebart, Oddelek za pedagogiko in andragogiko, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
- Izr. prof. dr. Igor Saksida, Oddelek za razredni pouk, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani
- Izr. prof. dr. Simona Kranjc, Oddelek za slovenistiko, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
- Red. prof. dr. Zdenko Medveš, Oddelek za pedagogiko in andragogiko, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
- Izr. prof. dr. Alenka Kobolt, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani
- Zasl. prof. dr. Breda Pogorelec, Oddelek za slovenistiko, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
- Doc. dr. Edi Protner, Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru
- Izr. prof. dr. Metod Resman, Oddelek za pedagogiko in andragogiko, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
- Doc. dr. Janez Krek, Oddelek za temeljni pedagoški študij, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani
- Red. prof. dr. Marko Polič, Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Izr. prof. dr. Sonja Kump, Oddelek za pedagogiko in andragogiko, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Doc. dr. Sabina Krašovec Jelenc, Oddelek za pedagogiko in andragogiko, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Doc. dr. Marjan Šimenc, Oddelek za filozofijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Pedagoški inštitut

As. dr. Tina Kavčič, Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Doc. dr. Tadej Vidmar, Oddelek za pedagogiko in andragogiko, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

As. dr. Robert Masten, Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

As. dr. Klara S. Ermenc, Oddelek za pedagogiko in andragogiko, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

As. dr. Matija Svetina, Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Ljubljana, 13. 4. 2005